

Висновок. Об'єктивну оцінку ІПВ радянської СП дав противник. Так, наприклад, відомий німецький генерал Гейнц Гудеріан писав: "Головне – це ... сила ідей, яка забезпечує радянській системі симпатії широких неімущих мас, забезпечує навіть у тяжкі часи, коли успіх стає сумнівним" [5]. Командувач 4-ю армією, стурбований впливом радянської СП, писав у жовтні 1943 р.: "Неможливо, однак, недооцінювати значення і небезпеку ворожої пропаганди, яка працює із постійно зростаючою інтенсивністю, застосовуючи при цьому усе нові і нові методи" [12]. А так писав у той же рік німецький закритий журнал "Що нами рухає", який висвітлював питання світогляду, політики та історії: "Якщо пропаганда і агітація вже давно були найнебезпечнішою зброєю більшовизму, то тепер вони у тисячу разів небезпечніші, тому що їх дія поширюється не лише у галузі ідеологічній, ..., але й перетворюється у динамічну силу. Тому було би

не правильно відмахнутися від радянської агітації та спростовувати її успіх" [13].

1. Бухарин С.Н. Методы и технологии информационных войн. – М.: Академпроект, 2007. – 382 с. 2. Ванев Г.И. Севастополь 1941–1942. Хроника обороны. – Київ.: Україна, 1995. – 285 с. 3. Волковский Н.Л. История информационных войн. В двух ч., ч. 2. – М.: Полигон, 2003. – 729 с. 4. Горбулін В.П., Биченок М.М. Проблемы защиты информационного пространства Украины. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 136 с. 5. Гудеріан Г. Можно ли защитить Западную Европу? – М.: Воениздат, 1954. – 83 с. 6. Жарков Я.М. Інформаційно-психологічний вплив на війська та населення противника (1939 – 2000 рр.) Дис. канд. іст. наук: 20.02.22 / НАОУ. – К., 2007. 7. Комков В.Д. На идеологическом фронте Великой Отечественной. – М.: Наука, 1983. – 277 с. 8. Крысько В.Г. Секреты психологической войны. – Мн.: Харвест, 1999, – 420 с. 9. Лайнбарджер П. Психологическая война. – М.: Воениздат, 1962 – 560 с. 10. Манойло А. В. Государственная информационная политика в особых условиях. – М.: МИФИ, 2003. – 388с. 11. Толубко В.Б. та ін. Інформаційна боротьба (концептуальні, теоретичні, технологічні аспекти) / Монографія. – К.: НАОУ, 2003. – 286 с. 12. Цыганов В.В., Бухарин С.Н. Информационные войны... – М.: Академпроект, 2007. – 336 с. 13. ЦГАОР СССР, ф. 4459, оп. 2, ед. хр. 597, л. 27.

Надійшла до редколегії 29.05.12

УДК 378.635.5

Н.М. Волошина, канд. філос. наук,
М.Т. Дзюба, канд. філос. наук, доц.,
Л.О. Комарова, канд. фіз.-мат. наук

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

У статті проаналізовано суть інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва; з'ясовано джерела і методику здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення; окреслено деякі аспекти інформаційної безпеки міжнародного військового співробітництва.

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення, міжнародне військово-співробітництво, аналітичні документи, джерела інформації, інформаційна безпека.

The lecture essence is considered in the article, its role during education in the conditions of the Bologna process. Requirements to pedagogical trade of teacher – lecturer of military higher educational institution are regarded. Essence and constituents of lecturer creative trade are analyzed and the role of hardware is defined in the educational process.

Keywords: lecture, lecturer, hardware are pedagogical trade. Bologna process.

Вступ. Створення незалежної держави України обумовило об'єктивну потребу в забезпеченні державних органів повноцінною аналітичною інформацією в різних галузях. Держава вирішує повсякденні завдання в умовах бурхливого розвитку інформатизації системи управління. Для успішного функціонування державних структур здійснюється всебічне вивчення та аналіз інформаційних потоків про політичне, економічне, соціальне, військове й міжнародне становище України і приймаються виважені управлінські рішення.

Про актуальність питання інформаційно-аналітичної діяльності в сучасних умовах свідчить значна кількість наукових праць. Це роботи вітчизняних та зарубіжних авторів В. Демидова, І. Кузнєцова, А. Кузьменка, І. Насирова, В. Остроухова та ін. Аналіз доступної літератури із проблем інформаційно-аналітичної діяльності свідчить про недостатню увагу до інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного співробітництва, особливо у військовій сфері. Авторам відомі роботи П. Шпиги інформаційно-аналітичного забезпечення дипломатичних відносин [1] та О.Пермякова [2] інформаційно-аналітичного забезпечення у військовій сфері. Недостатня увага до даної проблеми обумовила мету статті: розглянути деякі інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва. Для досягнення мети вирішено наступні часткові завдання: а) визначитись із сутністю інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва; б) з'ясувати джерела інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва; в) розглянути методику інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва;

г) окреслити деякі аспекти інформаційної безпеки міжнародного військового співробітництва.

Об'єктом є інформаційно-аналітичне забезпечення. **Предмет статті** становить з'ясування сутності і змісту інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва. **Наукова новизна** статті у визначенні сутності та змісту інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва.

Кожна незалежна держава прагне мати якісну і чітко організовану систему інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття рішень в усіх галузях. Для цього розробляються й приймаються відповідні закони, створюються спеціальні інформаційні установи та підрозділи, розробляється нормативно-технічна документація. Загальнодержавна інформаційна система повинна забезпечувати органи влади аналітичною та фактографічною інформацією універсального, галузевого й проблемно-тематичного змісту.

В Україні процес створення власної системи забезпечення аналітичною інформацією державних органів розпочався одразу після набуття незалежності. Було сформовано Державний комітет інформаційної політики України та його структурні підрозділи, відповідні підрозділи апарату РНБО України, Міністерства закордонних справ, Служби безпеки, Міністерства оборони, Державного комітету у справах охорони державного кордону (нині Державна прикордонна служба України). Розпочали свою діяльність Національний інститут стратегічних досліджень (1992р.), який за статутом є урядовою інституцією для проведення наукових досліджень, аналітичного прогнозування та стратегічного планування з метою забезпечення інформацією РНБО та Президента України. Національний інститут українсько-російських

відносин (1997 р.), відповідні Інститути Національної академії наук України, незалежні Інформаційно-аналітичні центри. Крім того інформаційні структури створюються як органічні складові багатьох недержавних установ, організацій, фірм. Головна роль даних соціальних інституцій здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності різноманітних державних і недержавних структур.

Слід зазначити, що, незважаючи на значну роль суспільному житті, до цього часу на рівні законів, визначення "інформаційно-аналітичне забезпечення" остаточно ще не сформульовано. В більшості робіт автори використовують наступне поняття "інформаційна діяльність" "це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. У ст. 9 Закону України "Про інформацію" вказано, що "основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації [2]". Тобто, в Законі виробництво, аналіз і перетворення інформації не розглядаються як види інформаційної діяльності. Проте, саме процеси опрацювання первинної (вихідної) інформації є основною складовою діяльності інформаційно-аналітичних установ. Це підтверджує визначення вторинного документа, яке наводиться у ст. 26 Закону: це документ, що являє собою результат аналітико-синтетичної та іншої переробки одного або кількох документів.

У деяких законах мова йде про науково-інформаційну діяльність. Так, у ст. 1 Закону України "Про науково-технічну інформацію" [3] науково-інформаційна діяльність визначається як "сукупність дій, спрямованих на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави у науково-технічній інформації, що полягає в її збиранні, аналітико-синтетичній обробці, фіксації, зберіганні, пошуку і поширенні". Науково-технічна інформація містить відомості про "досягнення науки, техніки, виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності". Тому науково-інформаційну діяльність пов'язують насамперед із галузями різних наук.

В реальному житті працівники інформаційно-аналітичної сфери значною мірою оперують не науковими а емпіричними фактами. Тому, на нашу думку, більш точно інформаційно-аналітичну діяльність можна розглядати як процес семантичної обробки даних, в результаті якого розрізнені дані перетворюються на закінчену інформаційну продукцію. Результатом інформаційно-аналітичної діяльності є створення та поширення вторинної інформації. Для діяльності управлінських структур важливим є не стільки своєчасне ознайомлення з первинною інформацією (фактами, подіями), скільки виявлення проблемних ситуацій і прогнозування розвитку подій.

В науковому середовищі часто використовується термін "інформаційно-аналітичне забезпечення". При цьому інформаційно-аналітичне забезпечення співвідноситься з інформаційно-аналітичною діяльністю як частка з цілим.

Коли йде мова про інформаційно-аналітичне забезпечення, обов'язково вказується конкретний замовник/споживач отриманого інформаційно-аналітичного продукту. В нашому випадку це структури Міністерства оборони України, що опікуються питаннями міжнародного військового співробітництва. Ми пропонуємо визначити інформаційно-аналітичне забезпечення як комплекс заходів спрямованих на добування, оброблення і підготовку інформаційно-аналітичного продукту в інте-

ресах міжнародного військового співробітництва Міністерства оборони України.

Міжнародне військово-співробітництво це цілеспрямована діяльність Міністерства оборони, Генерального штабу Збройних Сил України та інших структурних елементів щодо встановлення і розвитку зв'язків з відповідними структурами зарубіжних держав та міжнародних організацій згідно з чинним законодавством України та нормами міжнародного права.

Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі Міністерства оборони України призначене для надання відповідним посадовцям відомостей, що забезпечують успішне виконання покладених на них завдань. З метою виконання практичних питань інформаційно-аналітичного забезпечення створено спеціальні підрозділи. Вони на першому етапі нагромаджують документи первинної інформації, являють собою сукупність внутрішніх документальних ресурсів, комп'ютерних баз даних, організацію отримання інформації з зовнішніх джерел. Збір, документування, обробка, систематизація інтеграція, зберігання і видача інформації є основними складовими інформаційного забезпечення.

Інформаційна база повинна містити відомості з основних напрямів діяльності. Форми матеріалів можуть бути самими різноманітними: підбірки спеціальної літератури і періодики архівні документи, внутрішні комп'ютерні бази даних і підключення до зовнішніх корпоративних або платних баз даних, до відкритих ресурсів мережі Інтернет.

Підготовка повноцінних інформаційних матеріалів міжнародного співробітництва у військовій сфері неможлива без взаємодії між різними структурними підрозділами Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України, Міністерства закордонних справ України, Київської асоціації військових аташе й відповідних органів міжнародних міждержавних організацій і військово-політичних організацій.

При підготовці матеріалів необхідно взаємодіяти з безпосередніми учасниками міжнародної співпраці. Слід мати на увазі, що далеко не всі необхідні відомості мають документальну форму. Важливу інформацію мають учасники переговорних процесів і особи, що займаються безпосередньо реалізацією тих або інших міжнародних проектів.

В процесі збору і класифікації інформації з різних джерел оцінюється достовірність наявних і отриманих матеріалів, їх відповідність поставленому завданню, повнота, точність і актуальність, а також можливість отримання додаткових відомостей.

Доступність інформації визначається, з одного боку, мірою її відкритості, оскільки необхідні відомості можуть бути відкритими, напівзакритими (не таємними, але контрольованими їх власниками або тими, кого вони торкаються) або таємними. З іншого боку, аналітики в аналітичних підрозділах лімітовані як часовими рамками, так і наявністю ресурсів, необхідних навіть для отримання відкритої інформації.

Через безліч об'єктивних і суб'єктивних чинників кожне джерело інформації має обмежені можливості і допустимі межі використання, різну міру надійності і якості первинних матеріалів. На їхню якість можуть впливати особисті погляди аналітиків, що здійснюють первинну обробку. Тому матеріали які поступили, проходять ще один етап аналізу і переробки вже в інформаційно-аналітичному відділі, після їх отримання. Фактографічні відомості підлягають оцінці, відбору і узагальненню. Аналітична інформація вивчається на відповідність поставленим завданням з наступним узагальненням і адаптацією. Правильна інтерпретація ін-

формаційних матеріалів вимагає відмінних знань і досвіду аналітичної роботи, уміння зіставити різномірні дані підготувати вивірений прикінцевий документ.

Важливе значення при формуванні і документуванні підсумкових матеріалів мають визначення пріоритетності відомостей, що надаються, з наступною їх систематизацією, віддзеркалення поточного стану питання з виділенням позитивних і негативних моментів, тенденцій і сценаріїв розвитку ситуації з оцінкою міри їх вірогідності і можливих наслідків, формулювання обґрунтованих рекомендацій.

Якісно підготовлені інформаційно-аналітичні матеріали дозволяють адекватно оцінити ситуацію, спланувати дії, спрямовані на ефективне досягнення поставлених цілей, визначити очікувані результати. Практична цінність аналітичних матеріалів особливо зростає в тих випадках, коли в них містяться елементи прогностичної інформації, яка дає можливість правильно передбачати або спрогнозувати подальший розвиток міжнародної співпраці. Неякісно відпрацьовані інформаційно-аналітичні документи можуть призвести до негативних наслідків відносинах між країнами.

З розвитком Інтернету все більше значення стало мати дослідження відкритих офіційних і довідкових ресурсів. При опрацюванні різних питань розвитку зовнішніх зв'язків Міністерства оборони, Генерального штабу Збройних Сил України, а також при підготовці міжнародних візитів і переговорів, в першу чергу, вивчаються офіційні Інтернет-ресурси органів Воєнної організації зарубіжних країн і міжнародних організацій.

У сучасному міжнародному співробітництві зростає роль засобів масової комунікації. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у сфері міжнародної співпраці дозволяє сформувати за кордоном позитивне сприйняття Збройних Сил України. Слід підкреслити, що вихідна інформація носить "спрямований" характер, який визначається поточними завданнями в області зовнішніх зв'язків у військовій сфері, що стоять перед зовнішнім відомством.

У частині зовнішньої інформаційної підтримки міжнародної співпраці це вимагає додаткового знання основ психології, журналістики, уміння писати для зарубіжної аудиторії в поєднанні з упевненим володінням інформаційно-комунікаційними технологіями. Підготовка прес-релізів і матеріалів для поширення в засобах масової інформації та Інтернеті передбачає не лише володіння проблемою на вузько професійному рівні узгодження позиції із загальнонаціональними інтересами, але і знання специфіки аудиторії, для якої призначається інформація. Успішне виконання даного завдання залежить від якості підготовки кадрів для інформаційно-аналітичних структур. Слід зауважити, що на сьогодні проблема підготовки кадрів для підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення частково вирішується у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

В ході інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва слід пам'ятати про інформаційну безпеку. Проблема інформаційної безпеки обумовлена фундаментальною залежністю усіх сфер державного і громадського життя від організації інформаційного обміну, надійного функціонування інформаційно-комунікаційних систем.

Особливо велике значення питання інформаційної безпеки мають в міжнародному військовому співробітництві.

Підходи до забезпечення інформаційної безпеки органів міжнародного співробітництва в державній владі, у тому числі і військових структурах – що координують сферу міжнародної співпраці, сформувалися і носять універсальний характер. Це забезпечення достовірною, повною і своєчасною інформацією в процесі ухвалення рішень,

запобігання незаконному використанню конфіденційної інформації, а також безперебійного функціонування інформаційних і телекомунікаційних засобів і систем.

В зв'язку з цим слід особливо підкреслити необхідність створення єдиної системи інформаційної безпеки, яка базується на єдиному підході, загальних стандартах і технологіях. Це пов'язано з необхідністю понизити небезпеку зовнішнього впливу або просочувань інформації в комп'ютерні мережі.

Основними напрямками забезпечення інформаційної безпеки міжнародного військового співробітництва є об'єднання зусиль із організації інформаційного обміну і сприяттву поширенню об'єктивної інформації про учасників міжнародної співпраці, забезпечення безпеки міжнародного інформаційного обміну, відкритості міжнародних інформаційних ресурсів, рівноправ'я всіх учасників процесу інформаційної взаємодії, вдосконалення правових механізмів. Для цього необхідно, у взаємодії з органами влади і партнерами з міжнародного військового співробітництва забезпечити представлення інтересів у міжнародних організаціях, що здійснюють діяльність у галузі інформаційної безпеки і захисту інформації, у тому числі, в сфері стандартизації і сертифікації програмно-технічних засобів, які використовуються в комп'ютерних і телекомунікаційних системах.

Враховуючи стрімку динаміку в області інформаційно-комунікаційних технологій, міжнародний характер проблеми узгодження основних технічних параметрів інтегрованих телекомунікаційних і інформаційних систем, загальний характер багатьох загроз у сфері інформаційної безпеки, слід приділяти увагу розвитку міжнародного обміну досвідом і науково-технічної співпраці, здійсненню спільних програм підготовки і підвищення кваліфікації кадрів.

Висновки. Таким чином, інформаційно-аналітичне забезпечення міжнародного військового співробітництва становить важливу складову інформаційно-аналітичної діяльності і співвідноситься з нею як частина з цілим. Інформаційно-аналітичне забезпечення міжнародного військового співробітництва Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України здійснюється у тісній взаємодії з безпосередніми учасниками міжнародної співпраці, що займаються реалізацією тих або інших договорів.

Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних систем дозволяє отримувати актуальну інформацію. Поряд з цим отримана з різних джерел інформація не завжди є об'єктивною і потребує додаткового уточнення й перевірки.

Якість і своєчасність інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного військового співробітництва залежить від рівня професійної підготовки та методичної майстерності аналітиків, що готують вихідні документи.

Інформаційна безпека є важливим елементом інформаційно-аналітичного забезпечення співробітництва Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України. Для її забезпечення слід створити та підтримувати на гідному рівні систему інформаційної безпеки, яка базується на єдиному підході, загальних стандартах і технологіях.

1. Шлига П.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньої політики: Конспект лекцій, – К.: Київський міжнародний університет, 2004. – 108 с. 2. Пермяков О.Ю. Застосування сучасних інформаційних технологій у роботі органів управління, ч.2 / О. Ю. Пермяков// сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2006. – № 1. – С. 39-45. 3. Закон України "Про інформацію 2011". Електронний ресурс: режим доступу gost.at.ua/load/zakoni_ukrajini/zakon_ukrajini_pro.../29-1-0-2461. 4. Закон України "Про науково-технічну інформацію" Верховна Рада України; Закон від 25.06.1993 № 3322-XII. Електронний ресурс: режим доступу www.sdip.gov.ua/ua/technical-info-law.html.